

ONOPGEEFBAAR VERBONDEN
KERK & ISRAEL VELUWE

CLASSICALE COMMISSIE KERK EN ISRAËL VELUWE

NIEUWSBRIEF JANUARI 2026

Voorwoord

Beth

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:
Genesis 1:1

Dit is de eerste letter van de Bijbel. Het is de Hebreeuwse letter *BETH*.

Een rabbijn zegt: 'Wie die eerste letter van de Bijbel goed bekijkt, die ontdekt daarin de hele bijbelse boodschap.' Daarbij moet je beseffen dat je het Hebreeuws van rechts naar links leest. De rabbijn vervolgt zijn ontdekking als volgt: 'Je hebt een dak boven je hoofd, je hebt vaste grond onder de voeten, je hebt rugdekking en de toekomst ligt voor je open.'

Op veel manieren is deze boodschap in de Bijbel verwoord. Ook de jood Jezus vertolkt in woord en daad deze boodschap. Zijn leven, lijden, sterven en opstaan zijn de grond waarop wij mogen staan. Die geven ons veiligheid zodat we niet onverhoeds van achteren worden aangevallen. Die geven ook dekking aan de bovenkant zodat niet boze machten zich op ons storten. Deze belijdenis over de jood Jezus mogen we delen als christenen die met name de nadruk leggen op zijn jood-zijn.

We letten bij de *BETH* ook op de openheid naar de toekomst. Die wijst ons op onze verantwoordelijkheid. We hebben een

weg te gaan in ons leven; op die weg mogen we bescherming ervaren en van veiligheid weten, maar ook van verantwoordelijkheid voor de aarde en de schepselen op deze aarde die op onze weg komen.

Rabbi Jonathan Sacks, die onder andere fraaie commentaren schreef over de eerste vijf boeken van de Bijbel, de Pentateuch, wijst ook voortdurend op de verantwoordelijkheid voor de mens. Tijdens een van de laatste studieavonden die ik met een verdiepingsgroep over het boek Genesis hield, stonden we stil bij de ontmoeting van Isaak en Ismaël bij het graf van hun vader Abraham. Een stamvader van joden en een voorvader van moslims gebroederlijk bij elkaar.

Het graf van Abraham en Sara in Hebron
Foto: Ooman (Wikipedia)

Daaraan moest ik denken toen ik over de heldendaad hoorde van Ahmed el Ahmed. Wat geweldig dat deze moslim met gevaar voor eigen leven zich op de terrorist stortte die een bloedbad aan het aanrichten was tijdens het Australische chanoekafeest op Bondi Beach. Ahmed redde daarbij het leven van vele joden. Het kwam op zijn weg, de weg die ook voor hem openligt.

Ik wens u allen een gezegend 2026, een jaar waarin we inhoud mogen geven aan de *BETH*, Gods bescherming mogen ervaren en vandaaruit inhoud geven aan onze roeping om met verve onze weg naar de toekomst te gaan. En daarbij de roeping in gedachten houden die aartsvader Abraham kreeg: een zegen te zijn voor de volken.

Ds. Jan Lammers

Lid van de Classicale Commissie Kerk en Israël Veluwe

Ds. J.R. Jan Lammers

Predikant in Wijkgemeente Apeldoorn Noord-West in wording

Van Schaffelaarweg 38, 7361 AG Beekbergen

Tel.: 06 4032 7109 | e-mail: jan@jrlammers.nl

Actueel

Tentoonstelling in Museum Sjoel Elburg: Mag Saar er zijn?

Wat gebeurt er met je identiteit als familietrauma's van generatie op generatie worden doorgegeven? Saar Sonépouse probeert hier zicht op te krijgen door middel van fotografie, die gekleurd is door persoonlijke verhalen en herinneringen. Haar werk is tot en met 28 maart 2026 te zien in Museum Sjoel Elburg. De titel van de expositie is: 'Mag Saar er zijn? Over het herwinnen van zichtbaarheid na generaties van zwijgen'. Het oorlogsverhaal van Sonépouse's grootmoeder, Gina, vormt de emotionele kern van deze tentoonstelling.

Museum Sjoel Elburg,

Graaf Hendriksteeg 2, 8081 CH Elburg, tel. 0525 68 55 64

Openingstijden: dinsdag t/m zaterdag van 11.00 tot 17.00 uur.

Meer informatie op <https://sjoelburg.nl/tentoonstelling/mag-saar-er-zijn/>

Boekje in wording: “Adam, word mens”

Louise Katus, lid van de Classicale Commissie Kerk en Israël, schreef in de loop van vele jaren veel kleine, duidelijke en mooie stukjes, die allemaal op de een of andere manier te maken hebben met de joodse wortels van de christenheid. Een aantal van deze stukjes wordt gebundeld in een boekje dat in de loop van dit voorjaar zal verschijnen. Hieronder alvast een voorbeeld van wat ons nog aan moois te wachten staat.

Louise Katus, *Adam, word mens. De Schrift van binnen uit.* Uitgeverij Van Warven, Kampen. ISBN 978-94-93349-99.5 € 19,95

Leo IJkel

lid van de classicale commissie Kerk en Israël Veluwe

Wij hebben Abraham als vader

Drie monotheïstische geloofstradities kennen we. Samen worden ze de abrahamitische godsdiensten genoemd: jodendom, christendom en islam. Waaruit zijn die godsdiensten ontstaan, waarin komen ze overeen? Alle drie belijden ze één God, hebben weet van profeten en alle drie verwachten ze een komende Messias. Over Abraham lezen we dat hij werd weggevoerd uit een cultuur van meergodendom, waarbij offers, zelfs kinderooffers, gebracht moesten worden, om de goden gunstig te stemmen. We lezen over zijn zwaarbeproefde geloofsvertrouwen, over zijn vasthouden aan Gods beloften om uit te groeien tot een groot volk. Dat volk zou de toezegging van een gezegende toekomst voorleven en doorgeven.

Een vader als rolmodel. We kunnen lezen over zijn gastvrijheid ('Heer, wees toch zo goed uw dienaar niet voorbij te gaan, ik zal voor U zorgen'), zijn gevoel voor rechtvaardigheid en menslievendheid ('Heer, wilt U dan behalve de schuldigen ook de onschuldigen het leven benemen?') en zijn vermogen om als vreemdeling in harmonie met zijn burens te leven.

We lezen over Gods keuze voor Abraham ('want Ik weet van hem dat hij zijn nakomelingen de weg van recht en gerechtigheid zal voorhouden').

Zoals in veel families ontstond er onderlinge rivaliteit bij de kinderen. Wie van de nakomelingen was de belangrijkste? Vader Abraham nam het verstandige besluit om ieder een eigen leefgebied te wijzen, (tot zijn neef Lot: 'Waarom zouden we ruzie maken, jij en ik, we zijn toch familie? Het is maar beter dat we uiteengaan'). De onderlinge verbondenheid bleef echter bestaan. Toen Lot in de problemen belandde, kwam Abraham hem helpen.

Aan die verbondenheid heeft het bij de nakomelingen nog wel eens ontbroken, waarvan kruistochten en inquisitie getuigen, evenals de neiging anderen tot de eigen geloofstraditie te willen bekeren.

Abraham (of Ibrahim) leefde lang geleden. Wie kent nog de verhalen over Abraham? Of over Mozes (Musa)? Hij ontving van de Eeuwige tien woorden van liefde om aan Israël door te geven om een humane samenleving mogelijk te maken. Ze werden gegeven in de woestijn, in niemandsland, zodat deze woorden voor alle volkeren toegankelijk zouden zijn. Simchat Thora, vreugde om de wet, is een vrolijk feest dat jaarlijks in de Joodse geloofstraditie wordt gevierd.

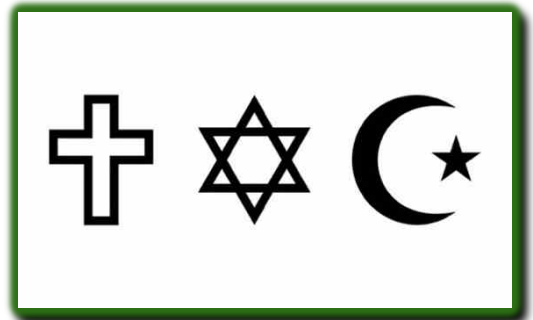
Eén Mens is ons vanuit Israël gegeven om die woorden zó uit te leggen en voor te leven dat ze transparant werden tot op de bron waaruit het leven afkomstig is, tot op God de Vader, die Abraham zijn vriend noemde.

Dicht bij de bron is het water het meest zuiver.

Louise Katus

lid van de classicale commissie Kerk en Israël Veluwe

Bezoek ook onze website: KerkenIsraelVeluwe.nl

Lezenswaard

Joden en niet-joden samen

Eindejaarsdagen nodigen uit tot een terugblik. Terwijl ik daarmee bezig was dacht ik: misschien vinden anderen dit ook lezenswaard, vandaar dit artikel.

Voor mij begon 2025 wat betreft de relatie kerk en Israël in april/mei. 80 Jaar bevrijding van de Tweede Wereldoorlog werd in die maanden gevierd. Iedere burgerlijke gemeente ging daar op eigen wijze mee om.

Persoonlijk was er ook verdriet en teleurstelling: het scheiden van vrienden om een verschillend inzicht sinds oktober 2023. Pro-Palestina-demonstraties werden feller en de aantijgingen vergaander en brutaler. De overheid raakt steeds meer verlamd en blijkt niet in staat de joodse minderheid te beschermen. Het mag een wonder heten dat er geen levens mee gemoeid waren.

Als lid van mijn kerkelijke gemeente in Apeldoorn bezocht ik enkele avonden van vorming en toerusting: een joodse plaatsgenoot vertelde ons over joodse gebruiken. Daarbij was te merken dat de wat oudere gemeenteleden niet helemaal onbeslagen ten ijs kwamen. Een avond over activiteiten van de Wereldraad van Kerken in de Bezette gebieden was zeer leerzaam en verliep in een goede sfeer. Toen ik daar wat vertelde over vrienden die in Israël wonen bleek dat de aanwezigen heel benieuwd waren naar het leven in Israël zelf. Zij wisten niets. Israël als land en haar bevolkingssamenstelling vormen blijkbaar een blinde vlek. Dat was aanleiding om met de predikant te overleggen over het organiseren van een avond over het land Israël in het volgend kerkelijk seizoen.

Hoewel het antisemitisme sinds 7 oktober 2023 door het dak schiet en de waarheid maar al te graag wordt ingeruild voor een niet-joods narratief, werd chanoeka nooit eerder zo intensief gevierd in Nederland door joden en niet-joden samen. Zelf was ik met een joodse vriendin in Zandvoort, een dorp dat in de oorlog behoorlijk NSB was. Nog nooit werd daar in het openbaar chanoeka gevierd.

Om de kustplaats van het NSB-imago te bevrijden startte men een stichting Joods Erfgoed Zandvoort. Die organiseerde de chanoekabijeenkomst op 16 december. Een rabbijn ontstak de lichten samen met de burgemeester.

Er werd gedanst en gezongen, er was volop vrolijkheid. Als klap op de vuurpijl nodigde de rabbijn het 200-koppige gezelschap uit voor een gratis warme drank op een verwarmd terras van een restaurant aan het dorpsplein. Plus natuurlijk de heerlijke *soefganiot*, een soort oliebolletjes die speciaal op het chanoekafeest worden gegeten. Op kosten van de rabbijn, zeiden we lachend. Wat was het mooi: joden en niet-joden samen. Op Facebook las ik de oproep van een rooms-katholiek priester in Brabant: Ga om de Nederlandse joden heen staan! Bij het Concertgebouw gebeurde het al op zondag 14 december, toen daar het chanoekafeest werd gevierd en er ook nog werd gedemonstreerd door Extinction Rebellion. Maar het kan krachtiger en intensiever. Zo kunnen we samen groeien en voor de toekomst samen leven. En dat stemt hoopvol.

Jantine de Jong

lid van de classicaal commissie Kerk en Israël Veluwe

Burgemeester Moolenburgh en rabbijn Spiero ontsteken de chanoekia in Zandvoort. Foto: Zandvoortse Courant.

Bijbelstudie

Kijk, de amandelboom bloeit al

De profeet Jeremia ziet in een visioen een bloeiende amandeltwijg als teken van hoop in donkere tijden. En de HEER zegt tegen hem: 'Zo zeker als een amandelboom in het voorjaar uitbot, zo zeker laat Ik mijn woorden uitkomen.' (Jeremia 1: 11, 12)

Ook de profeet Jesaja krijgt een visioen (Jesaja 2):

'Eens komt de dag dat de berg met de tempel van de HEER rotsvast zal staan, verheven boven de heuvels, hoger dan alle bergen. Alle volken zullen daar samenstromen, machtige naties zullen zeggen: Laten we optrekken naar de berg van de HEER, naar de tempel van Jakobs God. Hij zal ons onderrichten, ons de weg wijzen en wij zullen zijn paden bewandelen. (...) Vanuit Jeruzalem zal de HEER rechtspreken tussen de volken, over machtige naties een oordeel vellen. Zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers en hun speren tot snoeimessen. Geen volk zal meer het zwaard trekken tegen een ander volk. Nakomelingen van Jakob, kom mee, laten wij leven in het licht van de HEER.'

Het zijn visioenen van profeten, maar hoe nodig zijn visioenen in een donkere tijd van leugen, oorlogsdreiging en geweld!

Wat gebeurt er als profetische visioenen ontbreken?

In Spreuken 29:18 lezen we dat het volk dan zal vervallen tot bandeloosheid. En bandeloosheid leidt niet tot welzijn en geluk, maar tot kommer en kwel.

Wat wél leidt tot welzijn en geluk is het onderricht, gegeven in de Thora. Over de Thora staat geschreven dat deze een boom van het leven is en wie op haar steunt van geluk zal spreken. In de Thora wordt de mens wel voorgesteld al een 'boom van het veld', hij wortelt in de aarde en reikt naar de hemel.

Ook staat in de joodse uitleg (*midrasj*) geschreven dat de Heilige, Hij zij gezegend, Zich een woning zoekt op aarde. Dat vraagt van mensen toewijding en geduld. Alleen toewijding aan Gods wil zal leiden tot zegen.

Mensen kunnen niet altijd direct resultaten van deze toewijding verwachten. Ze zullen zich ook moeten inzetten voor resultaten op langere termijn.

Dan is het visioen van de amandelboom hoopgevend. Hij bloeit als eerste in een donkere tijd.

De tijd is momenteel donker, maar kijk, de amandelboom bloeit al!

Louise Katus

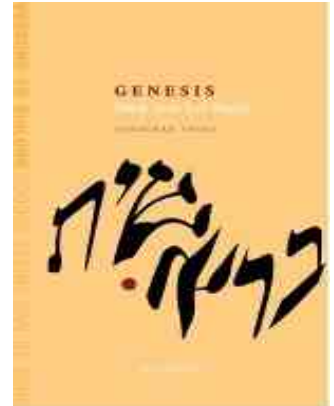
lid van de Classicale Commissie Kerk en Israël Veluwe

Hieronder volgen D.V. de activiteiten in het seizoen 2025-2026

Maandag 12 januari: Studiekring Leerhuis Kerk en Israël Ede over Genesis

Het Leerhuis Kerk en Israël Ede is een commissie van de Hervormde Gemeente te Ede die zich ten doel stelt de gemeente bewust te maken van en te houden bij de onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël, als zijnde het door God uitverkoren volk in het verleden, het heden en in de toekomst.

Elke maand komt een studiekring onder leiding van **ds. Davy Hoolwerf** en **ds. Nico van den Houten** samen om te luisteren naar Joodse stemmen.

In seizoen 2025-2026 wordt het bijbelboek Genesis gelezen aan de hand van het commentaar van rabbijn Jonathan Sacks.

MAANDAG 12 januari Studiekring Leerhuis Kerk en Israël Ede

Daarna: 9 februari, 9 maart, 13 april

Aanvang: 20.00 uur, afsluiting: 21.30 uur

Locatie: **De Ark, Heyendaal 10, 6715 JM Ede**

Onder leiding van ds. Davy Hoolwerf en ds. Nico van den Houten

Info: Hans van den Berg, tel. 0318 62 34 94 | e-mail: hvandenbergh@hervormdede.nl

Dinsdag 20 januari: Lezing te Ermelo 'Jezus nog altijd verbonden met Zijn volk?'

Jezus is geboren uit een joodse vrouw Maria en leefde als Jood thoraïtisch in Israël te mid-den van Zijn volk. Een tekst als

'Het woord is vlees geworden en het heeft onder ons gewoond'

(Johannes 1:14)

suggereert dat Jezus een universeel mens is geworden en dat Hij niet langer verbonden is met Zijn volk.

Veel teksten wijzen op het tegendeel. In de aankondiging van de geboorte van Jezus zegt de engel dat de Here God Jezus de troon van Zijn vader David zal geven en Hij tot in eeuwigheid als Koning over het huis van Jacob zal heersen (Lukas 1:2, 33).

In Romeinen 11:26-29 zegt Paulus dat de verlosser (Jezus) uit Sion zal komen en Hij de goddeloosheden van Jakob zal afwenden.

Israël blijft de geliefde van God, want de genadegaven en Gods' roeping zijn vanwege de verbonden die God met de vaders gesloten heeft onberouwelijk.

In de lezing denken wij met **ds. Henk Poot** na wat Jezus' verbondenheid met Zijn volk betekent voor Israël, de Kerk, de volkeren en de komst van het Koninkrijk.

DINSDAG 20 januari, Lezing ds. Henk Poot (CVI)

Thema: Jezus nog altijd verbonden met Zijn volk?

Aanvang: 20.00 uur, kerk open om 19.30 uur, einde: 21.30 uur.

Locatie: **Westerkerk, Oude Nijkerkerweg 4, 3853 JS Ermelo**

Toegang: vrij | koffie en thee voor en na de lezing gratis.

Er wordt een collecte gehouden ter bestrijding van de onkosten.

Georganiseerd door de Commissie Kerk en Israël Ermelo.

Info: secretariaat Nel Kommers, tel. 0341 55 61 80 | 06 22 48 81 58 | e-mail: pa.kommers@planet.nl zie ook: <https://www.hervormd-ermelo.nl/westerkerk/activiteiten>.

Zaterdag 7 februari: Studiemiddag Classicale Commissie Kerk en Israël

Op zaterdagmiddag 7 februari 2026 vindt in Beekbergen de jaarlijkse studiemiddag plaats, vanmiddag over de vraag:

‘Zonder Thora geen Nieuwe Testament?’

Gastspreker is **dr. Michael C. Mulder**, universitair docent Nieuwe Testament en Juda-

ica aan de Theologische Universiteit Apeldoorn en docent aan de Christelijke Hogeschool Ede.

Accordeonist **Juul Beerda** levert een passende muzikale bijdrage.

Alle geïnteresseerden zijn van harte welkom.

De middag begint om 13.30 uur (zaal open om 13.00 uur) en eindigt om circa 16.00 uur. Daarna kun je nog napraten onder het genot van een drankje en hapje.

De middag wordt georganiseerd door de commissie Kerk en Israël van de classis Veluwe van de Protestantse Kerk, en is bedoeld om meer context te bieden bij en te inspireren voor de relatie tussen kerk en jodendom in de plaatselijke gemeenten.

Aanmelden is niet nodig. Koffie, thee en drankjes dienen contant afgerekend te worden.

Er wordt gecollecteerd voor steun aan een gaarkeukenproject in Jeruzalem.

Het adres is: kerkelijk centrum Het Hoogepad, Papenberg 5 te Beekbergen.

Parkeren is mogelijk bij de nabijgelegen Hervormde Kerk.

Meer informatie op www.kerkenisraelveluwe.nl, of via e-mail: ccki.veluwe@gmail.com

Zaterdag 7 februari. Studiemiddag CCK&IV

Tijd: 13.30 uur, zaal open om 13.00 uur, sluiting om 16.00 uur

Locatie: **Kerkelijk centrum Het Hoogepad, Papenberg 5 te Beekbergen.**

Parkeren is mogelijk bij de nabijgelegen Hervormde Kerk.

Koffie, thee en drankjes dienen contant afgerekend te worden.

Verkoop Israëlproducten aanwezig. Collecte voor steun aan gaarkeukenproject in Jeruzalem.

Georganiseerd door: Classicale Commissie Kerk en Israël Veluwe van de Protestantse Kerk.

Info: secretariaat Janny Boode-Gijsbertsen | tel.: 0342 43 44 98

e-mail: ccki.veluwe@gmail.com | zie ook www.kerkenisraelveluwe.nl

Maandag 9 februari: Studiekring Leerhuis Kerk en Israël Ede over Genesis

Het Leerhuis Kerk en Israël Ede is een commissie van de Hervormde Gemeente te Ede die zich ten doel stelt de gemeente bewust te maken van en te houden bij de onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël, als zijnde het door God uitverkoren volk in het verleden, het heden en in de toekomst.

Elke maand komt een studiekring onder leiding van **ds. Davy Hoolwerf** en **ds. Nico van den Houten** samen om te luisteren naar Joodse stemmen. Het bijbelboek Genesis wordt er gelezen aan de

hand van het commentaar van rabbijn Jonathan Sacks.

MAANDAG 9 februari, Studiekring Leerhuis Kerk en Israël Ede

Daarna: 9 maart, 13 april

Aanvang: 20.00 uur, afsluiting: 21.30 uur

Locatie: **De Ark, Heyendaal 10, 6715 JM Ede**

Onder leiding van ds. Davy Hoolwerf en ds. Nico van den Houten

Info: Hans van den Berg, tel. 0318 62 34 94 | e-mail: hvandenbergh@hervormdede.nl

Dinsdag 10 februari: Lezing te Ermelo ds. Jacco Overeem over Het gebed als offer

Wie luistert naar de manier waarop een ander bidt, kijkt zo iemand in zijn hart. Om de joodse geloofsbeleving te leren kennen, wordt in deze lezing op 10 februari geluisterd naar het gebed zoals dat in de synagoge klinkt.

Het synagogale gebed bij uitstek is het Achttiengebed dat (orthodoxe) Joden driemaal daags bidden en dat nauwe verwantschap toont met het Onze Vader, dat

in principe ook een Joods gebed is.

Het goed verstaan van de diepte en rijkdom van het gebed is alleen mogelijk als we het verbinden met het begrip offer.

De Joodse denker A.J. Heschel merkt op:

‘Het gebed is offer.’

In Psalm 141:2 lezen we dan ook: ‘Laat mijn gebed als wierook zijn voor U, en het heffen van mijn handen als een avondoffer.’ Het begrip ‘offer’ is een moeilijk thema, maar het voert wel tot het hart van het gebed.

In deze lezing wordt hierop dieper ingegaan en de vraag is wat er te leren is van de Joodse gebedstraditie. Wellicht vormt deze bijeenkomst een inspiratiebron voor je eigen gebed!

DINSDAG 10 februari, Lezing Ds. Jacco Overeem

Thema: Het gebed als offer – leren van de Joodse gebedstraditie

Aanvang: 20.00 uur, kerk open om 19.30 uur, einde: 21.30 uur.

Locatie: **Westerkerk, Oude Nijkerkerweg 4, 3853 JS Ermelo**

Toegang: vrij | koffie en thee voor en na de lezing gratis.

Er wordt een collecte gehouden ter bestrijding van de onkosten.

Georganiseerd door de Commissie Kerk en Israël Ermelo

Info: secretariaat Nel Kommers, tel. 0341 55 61 80 | 06 22 48 81 58 | e-mail:

pa.kommers@planet.nl zie ook: <https://www.hervormd-ermelo.nl/westerkerk/activiteiten>.

Zaterdag 14 februari: Theatrale voorstelling 'Schemermens' in Harderwijk

Trio Wilde Eend verzorgt op zaterdagmiddag 14 februari 2026 in de Harderwijkse Plantagekerk een theatrale voorstelling over een joodse advocaat die kort na de Tweede Wereldoorlog – en na een onderduikperiode – zijn menselijkheid wil hervinden.

De voorstelling 'Schemermens' is gebaseerd op de novelle 'Drie rode rozen' en de oorlogsdagboeken van de schrijver Abel Herzberg.

Verhaal

Salomon Zeitscheck is een joodse man op leeftijd. Hij vult zijn eenzame dagen met lezen en schrijven, wandelen en mijmeren. Na de Tweede Wereldoorlog houdt slechts één ding hem nog bezig: het leed dat hem is overkomen en vooral het grote waarom. Hoe houd je je staande te midden van wreedheid, haat en oorlog? Daarover voert Salomon de denker pittige dialogen met zijn andere helft, gevoelsmens Zeitscheck.

Sinds zijn terugkeer uit het concentratiekamp leeft hij in een schemergebied. Op de grens van dag en nacht voelt hij zich thuis en vertoeft hij tussen de schimmen van zijn verdwenen geliefden.

Zoekend naar antwoorden in de Bijbel herontdekt Zeitscheck de tragische figuur van Job met wie hij een sterke verwantschap voelt, omdat die alles verloor en toch niet verbitterd raakte. Maar Job maakte één kardinale fout: hij begon een rechtszaak tegen God, maar zette die niet door. Dat wil Zeitscheck anders doen en gaat op zoek naar zeventig juryleden. Dan krijgt hij een geschenk van een jonge vrouw dat alles in een ander licht zet.

Het poppenspel wordt afgewisseld met klassieke muziek – Grieg, Sibelius en Stravinsky – en met eigen composities. Trio Wilde Eend wordt gevormd door: **Gottfrid van Eck**, theaterspel en klarinetten, **Juul Beerda**, accordeon, en **Jiska ter Bals**, viool.

Zaterdag 14 februari, Trio Wilde Eend

Locatie: **Plantagekerk Harderwijk**

Klik hier onder voor meer informatie:

<https://www.wilde-eendproducties.nl/agenda/schemermens-in-harderwijk/>

Woensdag 25 februari: Open avond Poerimfeest en antisemitisme in Ede

Op woensdagavond houdt de studiekring van Leerhuis Kerk en Israël Ede onder leiding van **ds. Nico van den Houten** een thema-avond.

Onderwerp is een feest in het voorjaar:

het Joodse en bijbelse Poerimfeest.

Ter bestrijding van de onkosten wordt er een collecte gehouden.

WOENSDAGAVOND 25 februari, Studiekring o.l.v. ds. Nico van den Houten

Thema: Poerim en antisemitisme

Aanvang: 20.00 uur, afsluiting: 21.30 uur

Toegang: vrij | collecte ter bestrijding van de onkosten

Locatie: **De Ark, Heyendaal 10, 6715 JM Ede**

Info: Hans van den Berg, tel. 0318 62 34 94 | e-mail: hvandenbergh@hervormdede.nl

Woensdag 25 februari: Bijbellezen vanuit Messiaans-Joods perspectief

Het thema van deze avond is:

‘Jezus in de synagoge, Israël in de kerk’.

Geluisterd wordt naar de visie van Messiasbelijdende Jood **Ruben van der Slik**. De insteek op deze avond is: niet praten over Messiasbelijdende joden, maar in gesprek gaan met hen.

Op deze avond van bezinning en gebed wordt ingezoomd op Messiaans-Joodse theologie. Het heilsplan van God is gericht op Israël en de volkeren – ‘de Jood en de Griek’. Messiaans-Joodse theologie houdt zich bezig met het joodse DNA van de Schrift en het christelijke verhaal over de Messias, Israël en de volkeren. Messiaans-Joodse theologie zegt iets over het joodse karakter van het Nieuwe Testament, de joodse identiteit van Jezus en de apostelen, de joodse context van de eerste gemeenten en wat dit alles betekent voor de verhouding tussen het joodse volk en de christelijke kerk.

Ruben van der Slik is een Messiasbelijdende joodse voorganger in een synagoge en student theologie. Hij geeft op 25 februari zijn visie op onder andere Gods heilsplan voor Israël en de volkeren, de vervangingstheologie zoals die zich ontwikkelde in de vroege kerk en tot op vandaag voortduurt, verwachting van de komst van de Messias/Messiaanse vervullingen, de groei van Messiaans-Joodse gemeenten als hoopvol teken van de spoedige wederkomst, de positie van de Messiaanse joden binnen jodendom en de kerk: pleidooi voor ontmoeting en gesprek.

WOENSDAG 25 februari, Bijbellezen met Ruben van der Slik

Thema: ‘Jezus in de synagoge, Israël in de kerk’

Aanvang: 19.30 uur, kerk open om 19.15 uur, einde: 21.45 uur.

Locatie: **Kerkelijk centrum 'De Wheme', Ds. de Bouterlaan 5. 8071GX Nunspeet**

Toegang: vrij | koffie en thee gratis.

Boekentafel en verkoop Israëlproducten aanwezig.

Er wordt een collecte gehouden ter bestrijding van de onkosten.

Georganiseerd door de Commissie Kerk en Israël Hervormd Nunspeet

Info: secretariaat Erik Westerink, tel. 0341 25 18 69 | e-mail: kerkenisrael@hervormdnunspeet.nl | <https://www.hervormdnunspeet.nl/activiteiten/agenda/>

Donderdag 26 februari: Israëlavond in Barneveld met Lion S. Erwtman

Romeinen 11: 13-32

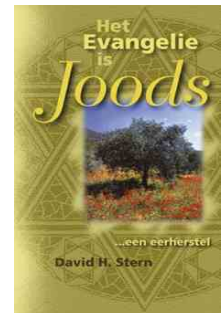
Op donderdagavond 26 februari hoopt de werkgroep 'Israël & onze gemeente' een Israëlavond te houden in de Goede Herderkerk, Jan Seppenplein 70 te Barneveld. Op deze avond is **Lion S. Erwtman** uitgenodigd om inzicht te geven in de Joodse Messiasbelijdende visie op de Bijbel, onder de titel

'De rijkdom van het Goede Nieuws'

Sinds 1991 is Erwtman voorganger van de Messiasbelijdende gemeente Beth Yeshua te Amsterdam. Erwtman studeerde theologie en Talmud in de VS. Hij is actief als voorganger, bijbelleraar en tevens spreker in kerken, op studiedagen en Israël-avonden en geeft les aan theologiestudenten in Zimbabwe. Daarnaast geeft hij onderwijs via cursussen en online video's.

Op de website van de Beth Yeshua gemeente, <https://beth-yeshua.nl/leesroosters/>, is wekelijks een door hem geschreven uitleg van de *parasja* van die week te vinden. Een *parasja* is een wekelijkse Thoralezing volgens het leesrooster dat wereldwijd door de synagoge gehanteerd wordt.

Ook heeft Lion Erwtman het boek *Het Evangelie is Joods ...een eerherstel* van de bekende Messiasbelijdende bijbelleraar David H. Stern vertaald uit het Engels in het Nederlands.

De avond begint om 20.00 uur (inloop vanaf 19.30 uur). Er kunnen die avond Israëlproducten gekocht worden (aanbevolen). De avond is gratis toegankelijk. De collecte heeft als doel de bestrijding van de onkosten. Een batig saldo zal ten goede komen aan een project voor of in Israël.

DONDERDAG 26 februari, Israëlavond met Lion S. Erwtman
Aanvang: 20.00 uur, inloop vanaf 19.30 uur, einde: 22.00 uur
Locatie: **Goede Herderkerk, Jan Seppenplein 70 te Barneveld.**
Toegang: vrij | Collecte ter bestrijding van de onkosten.
Verkoop Israëlproducten aanwezig

Georganiseerd door de werkgroep 'Israël & onze gemeente' (Hervormd Barneveld)
Info: secretariaat Dirk Verschoor, tel. 06 29 29 24 09
e-mail: israel@hervormdbarnveld.nl | <https://hervormdbarnveld.nl/israel-onze-gemeente>

Maandag 9 maart: Studiekring Leerhuis Kerk en Israël Ede over Genesis

Het Leerhuis Kerk en Israël Ede is een commissie van de Hervormde Gemeente te Ede die zich ten doel stelt de gemeente bewust te maken van en te houden bij de onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël, als zijnde het door God uitverkoren volk in het verleden, het heden en in de toekomst.

Elke maand komt een studiekring onder leiding van **ds. Davy Hoolwerf** en **ds. Nico van den Houten** samen om te luisteren naar Joodse stemmen. Het bijbelboek Genesis wordt er gelezen aan de hand van het commentaar van rabbijn Jonathan Sacks.

MAANDAG 9 maart, Studiekring Leerhuis Kerk en Israël Ede
Aanvang: 20.00 uur, afsluiting: 21.30 uur
Locatie: **De Ark, Heyendaal 10, 6715 JM Ede**
Onder leiding van ds. Davy Hoolwerf en ds. Nico van den Houten
Info: Hans van den Berg, tel. 0318 62 34 94 | e-mail: hvandenbergh@hervormdede.nl

Maandag 9 maart te Epe: Symposium ter nagedachtenis aan Henk Vreekamp

'En die heiden?'

Op maandag 9 maart 2026 wordt een symposium gehouden ter nagedachtenis aan dr. Henk Vreekamp (1943-2016). Het is dan tien jaar geleden dat deze predikant voor kerk en Israël verongelukte. In de relatie kerk en Israël heeft hij veel mogen betekenen. Met dit symposium willen de initiatiefnemers zijn gedachtenis levend houden.

Programma:

09.30 uur: Inloop

10.00 uur: Opening door dagvoorzitter *ds. Thijs van Meijeren*

10.15 uur: 'De bronnen' - het oeuvre van Henk Vreekamp
door *Wim Steller MA* – leren

11.00 uur: 'De Heliand' door *ds. Bas Zitman* – vieren

11.20 uur: 'De mensen' door *Leonhard Vreekamp* - dienen

11.30 uur: 'Nun komm, der Heiden Heiland' (BWV 659) door
Gerrit Christian de Gier – intermezzo

12.00 uur: Lunch

13.30 uur: 'Kerk en Israël nu' door *ds. Jacco Overeem*,
christen, Jood en de heiden ...

14.10 uur: Gedachten over Vreekamp door rabbijn
Binyomin Jacobs – de jood

14.30 uur: Gedachten over Vreekamp door
ds. Bart Gijsbertsen – de christen

14.50 uur: Gedachten over Vreekamp door uitgever
drs. Rinus van Warven – de heiden

15.10 uur: Afsluiting door dagvoorzitter

15.15 uur: Een hapje en drankje

MAANDAG 9 maart, Symposium 'En die heiden?'

Ter nagedachtenis aan dr. Henk Vreekamp

Aanvang: 10.00 uur, inloop 09.30 uur

Locatie: **Grote Kerk Epe,**

Ingang / navigatieadres: **Toren-ingang Beekstraat 1A 8162 HA**

Kosten: tijdens het symposium wordt geen entree gevraagd. Wel wordt er een collecte gehouden ter dekking van de onkosten. Aanmelding: via w.steller@kpnplanet.nl

Dinsdag 17 maart: lezing Rabbijnse uitleg nodig voor het verstaan van Paulus!

Evenals het Oude Testament is het Nieuwe Testament een joods boek. Bijna alle auteurs, Petrus, Johannes, Jacobus, Paulus et cetera, zijn Joden en hebben geschreven vanuit de joodse denk- en leefwereld.

Op deze bijeenkomst zal **dr. Michael C. Mulder** de rabbijnse uitleg toespitsen op delen uit de brieven van Paulus.

Hij zal laten zien hoe de rabbijnse uitleg, waarvan Paulus goed op de hoogte was, van belang is voor het dieper verstaan van deze Schriftgedeeltes.

Bezoek ook onze website: kerkenisraelveluwe.nl

Nieuwsbrief CCK&IV Januari 2026 blz. 12

Deze rabbijnse inbreng zal ons verrassen en ons ervan bewust maken dat kennis van het jodendom onontbeerlijk is voor het goed verstaan van het Nieuwe Testament.

Omdat we Schriftgedeeltes met elkaar zullen lezen, is het wenselijk dat je je Bijbel meeneemt en zo kunt meelesen.

(zo mogelijk NBV 21)

DINSDAG 17 maart, Lezing dr. Michael C. Mulder (TUA)
Thema: Rabbijnse uitleg nodig voor het verstaan van Paulus!

Aanvang: 20.00 uur, kerk open om 19.30 uur, einde: 21.30 uur.

Locatie: **Westerkerk, Oude Nijkerkerweg 4, 3853 JS Ermelo**

Toegang: vrij | koffie en thee voor en na de lezing gratis.

Er wordt een collecte gehouden ter bestrijding van de onkosten.

Georganiseerd door de Commissie Kerk en Israël Ermelo.

Info: secretariaat Nel Kommers, tel. 0341 55 61 80 | 06 22 48 81 58 | e-mail: pa.kommers@planet.nl zie ook: <https://www.hervormd-ermelo.nl/westerkerk/activiteiten>.

Conferentie 17-18 maart in bezinningscentrum Emmaus te Helvoirt

De Werkgroep Kerk en Israël van de classis Noord-Brabant, Limburg en de Réunion Wallonne organiseert in samenwerking met de Antwerpse Contactgroep voor Joods-Christelijke Betrekkingen de jaarlijkse tweedaagse conferentie voor theologen en geïnteresseerden.

Deze wordt gehouden op dinsdag 17 en woensdag 18 maart in [bezinningscentrum Emmaus te Helvoirt](#). Het thema is:

**‘Schouder aan schouder, joden en christenen
in gesprek over het Jood-zijn van Jezus’.**

Dit is de toelichting op het thema:

Jezus is geboren in een Joods gezin. Zijn moeder Maria baarde hem en wikkelde hem in doeken en legde hem in een voerbak, lezen we in Lucas 2. Vervolgens is Jezus in de loop van de tijd meer en meer ingepakt. Weten we met wie we van doen hebben? Hij is ingepakt in de woorden en beelden van anderen. Maar hoe zichtbaar is hij nog, ook of juist als Jood?

Jezus is een letterlijk ingewikkelde kwestie geworden. Hij is verstopt achter alle beelden die van buitenaf op hem zijn geplakt. Onze uitdaging: Jezus ont-wikkelen. ‘Ik zoek hem naakt en onverhuld’, zegt Meister Eckhart.

We hopen dat onze sprekers een paar lagen aan beelden en woorden van hem kunnen afpellen. Zij zullen uit de doeken doen hoe voor hen het Jood-zijn van Jezus oplicht. Wordt het confronterend – opzienbarend – verhelderend? Het wordt geen debat dat winnaars en verliezers kent, maar een gesprek waarin we schouder aan schouder, joden en christenen, met en van elkaar willen leren over Jezus.

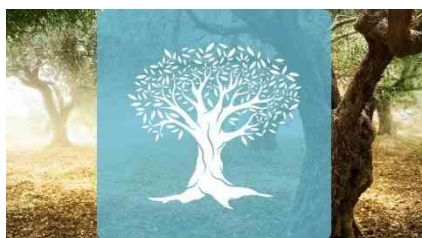
Via de link op de volgende pagina is uitgebreide informatie en de mogelijkheid tot inschrijving te vinden (uiterlijk 16 februari). Tot 19 januari kun je je inschrijven met vroegboekorting.

Sprekers:

- Lody B. van de Kamp, rabbijn, schrijver en publicist. Naast het schrijven van historische romans publiceerde hij 'Over Muren heen', over de kennismaking tussen de moslim en de jood in Nederland. Hij is ook actief binnen de stichtingen Said & Lody en Yalla!.
- Rudy Van Moere, emeritus-hoogleraar van de Faculteit voor Protestantse Theologie en Religiestudies te Brussel, emeritus predikant van de Adventkerken in Nederland en België-Luxemburg. Zie ook [Bijbellezen met Rudy Van Moere](#).
- Peter van 't Riet, hij studeerde wiskunde en psychologie en promoveerde op een onderwijspsychologische dissertatie. Daarnaast publiceert hij boeken en brochures over het joodse karakter van de Bijbel, speciaal het Nieuwe Testament. Hij geeft regelmatig lezingen en cursussen voor alle gezindten. Zie ook www.petervanriet.nl.
- Peter J. Tomson, emeritus hoogleraar Nieuwe Testament, Patristische literatuur en Joodse Studies aan de Faculteit voor Protestantse Theologie en Religiestudies te Brussel en gasthoogleraar aan de Katholieke Universiteit te Leuven. Hij publiceerde onder andere *Studies on Jews and Christians in the First and Second Centuries* (2019).

Voor meer informatie en inschrijven: [klik hier](#).

Dinsdag 7 april: Lezing ds. Edjan Westerman over 'De Messias leren'

Kerst is achter de rug. We trokken naar Bethlehem, waar een joods kind werd geboren. God legde de 'rode loper' voor Zijn Tegenwoordigheid uit in het land dat in de Bijbel

'de navel van de aarde'

wordt genoemd. Hij is de Koning over het huis van Jakob, zegt Gabriël.

En met Pasen vieren we dat de Eersteling uit de doden een jood is. Hij keert terug naar Jeruzalem en dat ligt best een beetje gevoelig in onze tijd! Zou het makkelijker zijn als Jezus enkel maar 'Heiland der wereld' zou zijn? We worden als vanzelf geconfronteerd met wezenlijke vragen.

'Ons' evangelie heeft er namelijk vaak best anders uitgezien. Want als Israëls verkiezing en roeping deel uitmaken van het DNA van de Schrift, waarom lijkt het eeuwenoude christelijke verhaal over de Messias, Israël en de volken dan zo vaak een andere 'genetische' structuur te hebben?

Is de Messias in Gods verhaal een 'zwart gat' waarin de eeuwige verkiezing en roeping van Israël verdwijnen?

Sinds de Shoah weten we waar een ont-joodst christelijk lezen van 'de weg van God' aan kan bijdragen. Maar hoe ziet het doorgaande verhaal van de Bijbel er dan uit als heel de Schrift meeklinkt en de trouw van de God van Israël het centrum blijft?

Paulus zegt: '... jullie hebben de Messias geleerd' (Efeziërs 4:20), maar hoe goed kennen wij – als wereldwijd Lichaam van de Messias – Hem eigenlijk?

Hoe spreken wij over Hem en Zijn betekenis voor Israël en de volken? Is Hij nog steeds verbonden met heel Israël?

En 'hoe zit dat eigenlijk' met het heil voor de volken, niet enkel in de toekomst, maar ook vandaag?

Daarover zal ds. Edjan Westerman, emeritus predikant binnen de Protestantse Kerk, op dinsdagavond 7 april spreken in 't Kerkheem te Voorthuizen. Voor meer informatie zie: www.messiasleren.nl en www.learningmessiah.com

DINSDAG 7 april, Lezing ds. Edjan Westerman

Thema: 'De Messias leren'

Aanvang: 20.00 uur, kerk open om 19.30 uur, einde: 22.00 uur.

Locatie: **'t Kerkheem, Kerkstraat 35, Voorthuizen**

Toegang: vrij | Bij de uitgang vrijwillige bijdrage ter bestrijding van de onkosten.

Georganiseerd door de Commissie Kerk en Israël Hervormd Voorthuizen

Info: secretariaat Alice Jonkers | e-mail: kerkenisrael@hervormdvoorthuizen.nl

Maandag 20 april: de Landelijke Ontmoetingsdag Kerk & Israël

**Protestantse
Kerk**

Reserveert u alvast de datum?

Op maandag 20 april houdt de Protestantse Kerk weer haar jaarlijkse ontmoetingsdag voor kerk en Israël.

Ditmaal wat later in het jaar met het oog op Sjavoet (het Wekenfeest).

Houd de website van de Protestantse Kerk in de gaten.

Daar kun je je al wel vast opgeven: <https://protestantsekerk.nl/evenementen/landelijke-ontmoetingsdag-kerk-israel/>

Maandag 20 april, landelijke ontmoetingsdag Kerk en Israël

Locatie: [De Schakel in Nijkerk](#)

Kosten: Gratis toegang, aanmelden via onderstaande link

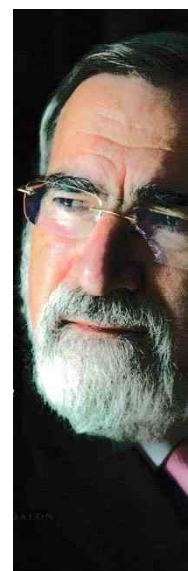
<https://protestantsekerk.nl/evenementen/landelijke-ontmoetingsdag-kerk-israel/>

BOEKBESPREKING

Bijbelse verzetsliteratuur

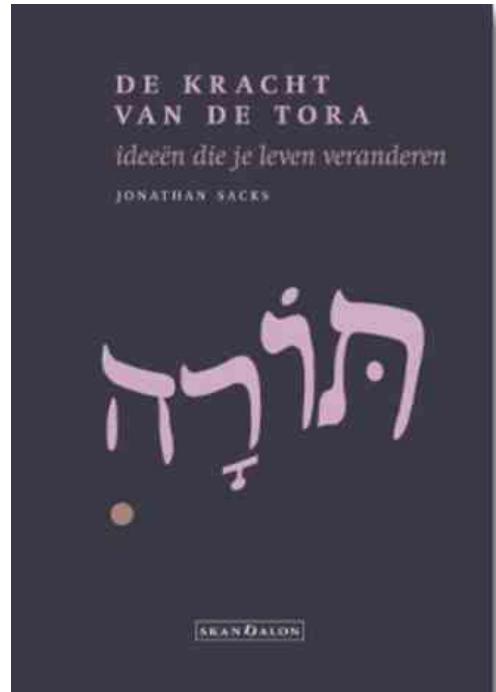
Ook al is het alweer vijf jaar geleden dat rabbijn Jonathan Sacks is overleden, toch verscheen in oktober nog een boek van zijn hand in het Nederlands. Titel: *De kracht van de Tora*. Ondertitel: Ideeën die je leven veranderen. Het was niet zijn eerste boek. Integendeel, eerder al kregen we zijn vijf delen over de Thora in handen. Volledige titel: *Verbond en dialoog. Joodse lezing van de Tora*. Ik ben er dolenthousiast over. En ik ben niet de enige, want op dit moment worden die delen op veel plaatsen in ons land door groepjes geïnteresseerden gelezen en besproken. Geen wonder, want het is verrassende en hoopgevende lectuur. Het gaat duidelijk niet maar over een heel oud en bijna verouderd testament, maar over een serie boeken met verhalen die zich verzetten tegen de gedachte dat we 'nu eenmaal in een gebroken wereld leven', waar we dus maar aan moeten wennen. Dat bedoel ik met de bovenstaande titel: Bijbelse verzetsliteratuur. Het zou verplichte literatuur moeten zijn voor iedereen die de politiek ingaat. Het gaat in de politiek immers om het werken aan een samenleving waarin alles eerlijk en rechtvaardig toegaat. En daar lopen de beschouwingen van Sacks in feite ook telkens weer op uit. Ze

zijn al te vinden in die Thora, dat weliswaar wel oude maar nog lang niet verouderde testament! Zodat het niet raar klinkt om nu de titel te horen: *De kracht van de Tora*. Net als in zijn vijfdelige werk geeft de schrijver zijn gedachten weer in 54 hoofdstukken. Dat getal 54 loopt parallel aan de 54 zogenaamde *parasjot*, de tekstgedeelten waarin de complete Thora is verdeeld zodat ze in één jaar tijd in de synagoge gelezen kunnen worden. Het zijn deze keer korte hoofdstukken van zo'n vier pagina's. De uitgever heeft ook gezorgd voor een overzicht achterin van de thema's die aan de orde komen. En de vertalers hebben hun werk prima verzorgd.

Om enigszins te laten merken hoe rabbijn Sacks over levensveranderende ideeën vertelt geef ik kort een paar voorbeelden weer. Het eerste vinden we in de *parasja* over Noach. Heel kort, te kort, samengevat, schrijft Sacks dat God met Noach eigenlijk opnieuw begint. En hij vergelijkt dan Genesis 1:26 en 27 met Genesis 9:6. In beide gevallen horen we dat God de mens heeft geschapen naar zijn beeld. In Genesis 1 betekent dat, dat de mensen moeten heersen over heel de schepping. In Genesis 9 lezen we iets anders; 'Wie bloed van de mens vergiet, diens bloed wordt door mensen vergoten, want God heeft de mens naar zijn beeld gemaakt.' Met andere woorden, in Genesis 1 gaat het over de potentiële macht van de mens, in Genesis 9 over de morele grenzen van die macht. Genesis 1 vertelt dat *ik* naar Gods beeld ben gemaakt, Genesis 9 laat weten dat *de ander* naar het beeld van God is gemaakt. We moeten dus niet onszelf, maar anderen zien als het beeld van God.

Sacks concludeert: 'De grote religieuze uitdaging is: Ben ik in staat om een spoor van God te zien in het gelaat van een vreemdeling?'

Ander voorbeeld. In het hoofdstuk over Leviticus 19. Wie het hele hoofdstuk leest stuit zo te zien op een ratjetoe van regels die weinig of niets met elkaar te maken hebben. Vandaar dat dit hoofdstuk wel eens werd gelezen, en misschien nog wel wordt gelezen in plaats van de dekalog uit Exodus of Deuteronomium. Maar dan wordt er wel een selectie gemaakt. Dat je bijvoorbeeld geen kleding mag dragen van wol en linnen door elkaar, en dat je geen vruchten mag eten van de eerste drie jaar, dat laten we dan maar weg, want daar kunnen we niets mee. Maar, zegt Sacks, al deze wetten hebben wel degelijk iets met elkaar gemeen. Ze hebben allemaal betrekking op orde, afbakening, grenzen. Ze vertellen ons dat de werkelijkheid een bepaalde onderliggende structuur heeft, waarvan de integriteit moet worden gerespecteerd. Dat is bij wraak nemen misschien meteen duidelijk, maar als we de integriteit van de natuur (verschillende zaden, soorten, enzovoort) niet respecteren, zet je de eerste stap op een pad dat eindigt bij milieurampen. En dan nog iets. Juist in dit hoofdstuk vinden we ook de twee grote geboden over de liefde voor de naaste en de liefde voor de vreemdeling. Want pas in een geordende wereld kan liefde gedijen. Zonder regels wordt het een chaos. Volgens Sacks verzet de Thora zich tegen zo'n chaos. En tegen liefdeloosheid.

Soms heb je als lezer misschien de neiging om even je wenkbrauwen te fronsen, en met de schrijver in discussie te gaan. Maar het is de moeite waard om naar hem te luisteren, en via hem naar wat die oude Thora ons ook vandaag wel eens te zeggen zou kunnen hebben.

Leo IJkel

Emeritus predikant te Apeldoorn en penningmeester van de Classicale Commissie Kerk en Israël Veluwe

Jonathan Sacks, *De kracht van de Tora. Ideeën die je leven veranderen*. Uitgeverij Skandalon, Middelburg. ISBN 978-94-93220-91-1. € 32,99.

Bezoek ook onze website: KerkenIsraelVeluwe.nl

Nieuwsbrief CCK&IV Januari 2026 blz. 16

LUISTERTIPS

Audiobestanden ruim 40 Joodse Lezingen

- Hoe vieren Joden Chanoeka, Pesach, Poeriem en het Wekenfeest?
- Wat zijn de joodse achtergronden bij het Nieuwe Testament?
- Hoe vieren Joden de sjabbat en hoe verloopt een dienst in de synagoge?

Op deze en andere vragen geven rabbijnen en andere (hoog)leraren antwoord in de serie 'Joodse Lezingen' die te vinden is op de [website van de stichting Joods-christelijke dialoog](#).

De onderwerpen zijn gevarieerd: er zijn lezingen over het jodendom als geloof, over beschikbare bronnen van het jodendom, over de geschiedenis van het jodendom en over de overeenkomsten en verschillen van jodendom en christendom. De luisterfragmenten duren circa 1 uur, en bestaan uit de lezing en de beantwoording van vragen uit het publiek.

De Joodse Lezingen vinden voornamelijk plaats in de sjoel van Apeldoorn (*foto*), gemiddeld drie per jaar. Ze worden georganiseerd door een werkgroep van de Nederlands Israelitische Gemeente De Stedendriehoek (Apeldoorn, Deventer en Zutphen).

Podcast Wallet & Van Weezel

Gesprekken tussen [journalist en filmmaker](#) Natascha van Weezel en hoogleraar Joodse Studies Bart Wallet over de Joodse wereld.

Een podcast over actualiteit en geschiedenis van het jodendom met diverse onderwerpen: diversiteit in het jodendom, islam en jodendom, gemengde relaties, Poerim, Israël en Gaza, joods in Oekraïne, Hebreuws in Nederland, Holocaustherdenking, 80 jaar bevrijding Auschwitz, et cetera.

Podcast De Jodenjager over Aus der Fünten

Podcast App

De SS'er Ferdinand Aus der Fünten had tijdens de Tweede Wereldoorlog de dagelijkse leiding over de deportatie van tienduizenden Joden uit Nederland. Aus der Fünten was meer dan een schakel in de bureaucratie:

hij was aanwezig bij razzia's en had de leiding over ontruimingen van ziekenhuizen en instellingen, zoals de inrichting voor geesteszieken Het Apeldoornsche Bosch.

Ook keek hij in de Hollandsche Schouwburg in Amsterdam toe hoe Joden werden verzameld voor deportatie. Zo werd hij het gezicht van de deportaties in Nederland.

In de podcast *De Jodenjager* onderzoekt journalist en historicus Rick Blom hoe Aus der Fünten uitgroeide tot deze centrale figuur. Maar *De Jodenjager* is meer dan een biografisch portret. De podcast belicht ook de bredere context van radicalisering, uitsluiting en vervolging. Blom combineert hiervoor ooggetuigenverslagen, archiefmateriaal en interviews met historici, filosofen en persoonlijke verhalen.

Beluister de zeven afleveringen van *De Jodenjager* via deze link: [De Jodenjager podcast - Free on The Podcast App](#)

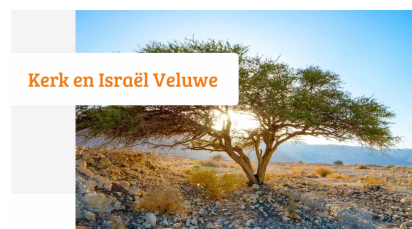
Veel materialen en mogelijkheden op www.leeroverdeholocaust.nl

Het is essentieel dat de herdenking van de Holocaust een centrale plek behoudt in de Nederlandse samenleving. Door hierover te blijven leren, gaat de kennis hierover niet verloren en wordt de herinnering levend gehouden. De website <https://www.leeroverdeholocaust.nl/> biedt veel materialen en mogelijkheden voor zo'n leeractiviteit en -proces, zoals een gast spreker uitnodigen of een museum of herinneringscentrum bezoeken. De website maakt deel uit van de landelijke campagne 'Leer over de Holocaust' die in januari 2025 is gestart.

Deze campagne is een initiatief van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB), in samenwerking met de Anne Frank Stichting, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, het Joods Cultureel Kwartier, Landelijk Steunpunt Gast sprekers WOII-heden, Na de oorlog, Nationaal Comité 4 en 5 mei, Nationaal monument Kamp Vught, CIDI, CJO en vele andere musea en herinneringscentra. De campagne wordt uitgevoerd als onderdeel van het Nationaal Plan Versterking Holocausteducatie en de Strategie Bestrijding Antisemitisme. Met de campagne en de website willen de deelnemende organisaties elkaar versterken en een groot en divers publiek bereiken.

Kerk en Israël Veluwe online te vinden

Wij zijn online te vinden op de website [KerkenIsraelVeluwe.nl](https://kerkenisraelveluwe.nl)

In de classicale agenda vind je actuele informatie over de diverse bijeenkomsten in 2025-2026.

Je kunt daar ook contact zoeken met plaatselijke commissies die er vertegenwoordigd zijn.

Wil je de halfjaarlijkse nieuwsbrief ontvangen? [Teken dan hier in](#)

Heb je al een kijkje genomen op [joods-christelijke dialoog.nl](https://joods-christelijke-dialoog.nl/)?

De website <https://joods-christelijke-dialoog.nl/> is steeds meer een vindplaats voor nieuws uit het hele land over kerk en Israël, aankondigingen van bijeenkomsten, bijbeluitleg met joodse toelichting en achtergrondartikelen.

De integrale nummers van inmiddels opgeheven tijdschriften als *Verkenning en Bezinning*, *Ter Herkenning* en *Tenachon* staan in PDF-vorm in de Bibliotheek.

Het aanbod wordt wekelijks verrijkt.

De website stelt ook geluidsopnames van eerdergehouden Joodse Lezingen uit Apeldoorn beschikbaar, onder het tabblad 'Luisteren'.

De site wordt beheerd door de stichting Joods-Christelijke Dialoog. Wie zich wil abonneren op de maandelijkse gratis digitale nieuwsbrief kan dat doen via [dit formulier](#).

